

จังหวัดกำแพงเพชร

ระดับการคัดสรร

อำเภอ

1. ชื่ออาหาร

ชื่อหลัก : กระจ่างสารท บ้านไพรสวรรค์ ตำบลปางตาไว อำเภอปางศิลาทอง

ชื่ออื่นๆ เช่น ชื่อภาษาถิ่น (ถ้ามี): -

2. แหล่ง

ชุมชน - อำเภอ ปางศิลาทอง (คลองขลุง) ตำบล ปางตาไว

3. ประเภทอาหาร

3.1 หมวดย่อย อาหารพื้นถิ่น

3.2 ลักษณะ หวาน

-

4. ความเป็นมา (ภูมิหลัง/ความเชื่อ) /อัตลักษณ์ (ที่โดดเด่น) /ความสำคัญและคุณค่าทางสังคมและทางจิตใจที่มีในวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชน นั้นๆ

ความเป็นมา (ภูมิหลัง/ความเชื่อ)

ภูมิหลัง ประวัติความเป็นมา ความหมายของ "สารท" พระยานุমানราชชนได้เขียนเล่าในหนังสือเทศกาล และประเพณีไทยว่า คำว่า "สารท" เป็นคำอินเดีย หมายถึง "ฤดู" ตรงกับฤดูในภาษาอังกฤษที่เรียกว่า "ออตอม" หรือ ฤดูใบไม้ร่วง ซึ่งจะมีเฉพาะบางเขตของโลกอย่างยุโรป จีน และอินเดียตอนเหนือเท่านั้น ช่วงนั้นเป็นระยะที่พืชพันธุ์ธัญชาติ และผลไม้เริ่มสุกให้พืชผลครั้งแรกในฤดู ดังนั้น ประชาชนจึงรู้สึกยินดี และถือเป็นเทศกาลแห่งความรื่นเริง จึงมักทำพิธีตามความเชื่อและเลี้ยงดูกันอย่างที่เรียกว่า "Seasonal Festival" โดยบางแห่งก็จะมี การนำพืชผลที่เก็บเกี่ยวได้ครั้งแรกที่เรียกว่า "ผลแรกได้" นี้ไปสังเวยหรือบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือ เพื่อความเป็นสิริมงคล และแสดงความเคารพที่ท่านช่วยบันดาลให้พืชพันธุ์ธัญหารอุดมสมบูรณ์จนเก็บเกี่ยวได้ เช่น พิธีปักคัล ในอินเดียตอนใต้ ที่มีพิธีต้มข้าวกับน้ำนมทำเป็นขนม เรียกว่า ข้าวทิพย์ข้าวปายาสถวายพระคณศ เป็นต้น สำหรับในพจนานุกรมไทย สารท มีความหมายว่า เทศกาลทำบุญในวันสิ้นเดือน ๑๐ โดยนำพืชพรรณธัญญาหารแรกเก็บเกี่ยวมาปรุงเป็นข้าวทิพย์ และข้าวมธุปายาสถวายพระสงฆ์ จะตรงกับวันแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐ ของทุกปี ซึ่งมักจะตรกราวๆ ปลายเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคม กิจกรรมวันสารทที่สำคัญคือ การตักบาตรขนมกระจ่างสารท ซึ่งเป็นขนมประจำวันสารทในทุกท้องถิ่นของประเทศไทย ซึ่งจะขาดเสียมิได้ด้วยมีความเชื่อที่ว่า ถ้าไม่ได้ใส่บาตรขนมกระจ่างสารทในวันสารทไทยแล้ว ญาติผู้ล่วงลับก็จะได้ส่วนบุญส่วนกุศลที่กระทำในวันนั้น ความเชื่อวันสารท เป็นวันที่ถือเป็นคนดีและเชื่อสืบกันมาว่า ญาติที่ล่วงลับไปแล้วจะมีโอกาสได้กลับมารับส่วนบุญจากญาติพี่น้องที่ยังมีชีวิตอยู่ ดังนั้น จึงมีการทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ญาติในวันนี้ และเชื่อว่า หากทำบุญแล้วญาติจะได้รับส่วนบุญได้เต็มที่ และมีโอกาสหมดหนี้กรรม และได้ไปเกิดหรือมีความสุข นอกจากนี้ยังเชื่อว่าเป็นการทำบุญเพื่อตอบแทนและขอบคุณสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือแม่โพสพ หรือผีไร่ ผีนา ที่ช่วยรักษาข้าวกล้าในนาให้เจริญงอกงามดี และออกรวงจนสุกให้เก็บเกี่ยวได้ผลผลิตมาก

อ้างอิงแหล่งข้อมูลเพิ่มเติม <http://www.gotoknow.org/posts/401442> บทความสาระน่ารู้ ไทยโพสต์ Sunday, 14 October, 2012 - 00:00 : 'กระยาสารท' ขนมหุ้นดิบ สืบสานประเพณีท้องถิ่นวิเศษ <http://www.thaipost.net/tabloid/141012/63661>

อัตลักษณ์ (ที่โดดเด่น)

จากการรวมกลุ่มผลิตกระยาสารทของกลุ่มแม่บ้านไพรสวรรค์ ได้มีการคิดสูตรพิเศษที่อร่อย ถูกปากผู้บริโภค ถือเป็นเอกลักษณ์แตกต่างที่สำคัญทางรสชาติ คือ นุ่ม หวาน มัน กลมกล่อม จนได้เป็นตัวแทนของอำเภอไปร่วมแข่งขันในงานสารทไทยกล้วยไข่เมืองกำแพง ในปี ๒๕๕๓ และได้รางวัลชนะเลิศการประกวดรสชาติกระยาสารทที่อร่อยที่สุดของจังหวัดกำแพงเพชร ทำให้มีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วทั้งจังหวัด จนเป็นแหล่งศึกษาดูงานของคนต่างพื้นที่และต่างจังหวัด จากจุดนี้เอง ทำให้กลุ่มแม่บ้านไพรสวรรค์ยังมีความคิดที่จะทำให้กลุ่มกระยาสารทเข้มแข็งและยั่งยืนตลอดไป โดยเน้นการทำต่อเนื่อง อร่อย สะอาดถูกหลักอนามัย และคงไว้ซึ่งสูตรต้นตำหรับที่ทำให้มีชื่อเสียงจนถึงทุกวันนี้ นอกจากนี้แล้ว สมาชิกในกลุ่มยังช่วยกันคิดทำอาหาร หรือขนมประเภทอื่นๆ สอดแทรก

ความสำคัญและคุณค่าทางสังคมและทางจิตใจที่มีในวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชน นั้นๆ
วิถีทางวัฒนธรรมในชุมชน กลุ่มแม่บ้านไพรสวรรค์ ได้คิดวิธีการหารายได้พิเศษในช่วงเวลาว่างเว้นจากการประกอบอาชีพหลักให้แก่คนในชุมชน โดยการผลิตกระยาสารทเพื่อขายทั้งในและนอกพื้นที่ และได้ปฏิบัติสืบเนื่องมาเป็นเวลาหลายสิบปี จนกลายเป็นวิถีทางในการดำเนินชีวิตหลักในชุมชนจากเดิมเน้นทำกระยาสารทช่วงเทศกาลสารทไทยกล้วยไข่เมืองกำแพง แต่ปัจจุบันนี้สามารถทำได้ทั้งปี เนื่องจากมีร้านค้าส่งประจำ ทำให้กลุ่มมีรายได้เพิ่มตลอดทั้งปี ชุมชนมีส่วนร่วม ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม หมู่บ้านไพรสวรรค์ เป็นชุมชนชาวพุทธ นอกจากวัดที่เป็นแหล่งรวมคนในชุมชนแล้ว สถานที่ผลิตกระยาสารทของกลุ่มแม่บ้านไพรสวรรค์ ยังเป็นแหล่งศูนย์รวมคนในชุมชนอีกแห่งหนึ่ง ทั้งแม่บ้านหลายๆคนที่มาร่วมกันทำกระยาสารท ยังรวมไปถึงพ่อบ้านและเด็กๆซึ่งเป็นลูกหลานของสมาชิกกลุ่ม มาร่วมด้วยช่วยกันในเวลาว่าง เวลาชุมชนมีงานเทศกาล ประเพณีต่างๆ เช่น แห่เทียนเข้าพรรษา ลอยกระทง บุญกลางบ้าน เป็นต้น บริเวณสถานที่ผลิตกระยาสารทนี้ ถือเป็นแหล่งหลักในการรวมคนเพื่อช่วยกันคิด ผลิต ประดิษฐ์ เตรียมความพร้อมหรือซักซ้อม สิ่งต่างๆก่อนถึงวันงานเสมอ เยาวชนทั้งชายหญิงที่มาร่วมด้วยช่วยกัน ก็จะได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนจากการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งในห้องเรียนไม่มี เปรียบกับเป็นการสอนลูกหลานในชุมชนทางอ้อมจากคนในชุมชนด้วยกันเอง

5. องค์ประกอบของอาหาร (สูตร)

องค์ประกอบของอาหาร (สูตร)

๑. ข้าวตอก ๑.๕ กิโลกรัม
๒. ถั่วลิสง ๖ กิโลกรัม
๓. งาขาวคั่ว ๕ กิโลกรัม
๔. ข้าวเม่า ๑๒ กิโลกรัม
๕. แปะแซ ๘ กิโลกรัม
๖. น้ำตาลปีบ ๑๕ กิโลกรัม
๗. กะทิ ๑๒ กิโลกรัม

วิธีการประกอบอาหาร

๑. นำกล้วยลิสง ๓ ข้าวผ่า มาคั่วให้สุกพอประมาณ แล้วพักไว้
๒. นำกะทิมาเคี่ยวกับน้ำตาลปีบ จนน้ำตาลละลาย จากนั้นใส่แบะแซลงไปผสมเคี่ยวให้ส่วนผสมทั้งหมดเข้าด้วยกัน หรือจนเหนียวขึ้นเป็นยางมะตูม
๓. ใส่กล้วยลิสงข้าวตอก ข้าวผ่า ๓ ข้าวที่คั่วเตรียมไว้ลงไปผสมในน้ำกะทิเคี่ยวไปเรื่อยๆโดยใช้ไฟอ่อน ประมาณ ๓๐ นาที
๔. ตักใส่ถาดสี่เหลี่ยม พักไว้พออุ่นตัดเป็นสี่เหลี่ยม พักไว้ให้เย็น

6. วิธีการ ประกอบอาหาร (บรรยายพร้อมแนบภาพหนึ่งเป็นไฟล์นามสกุล JPEG หรือ TIFF ไม่น้อยกว่า 10 ภาพ ที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบดั้งเดิมและรูปแบบที่ปรับประยุกต์ และภาพเคลื่อนไหว ลงแผ่นซีดี/วีซีดี จำนวน 1 แผ่น)

บรรยาย รูปแบบ วิธีการ แบบดั้งเดิม

(แนบภาพหนึ่งเป็นไฟล์นามสกุล JPEG หรือ TIFF ไม่น้อยกว่า ๑๐ ภาพ ที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบดั้งเดิม และภาพเคลื่อนไหว ลงแผ่นซีดี/วีซีดี)

บรรยาย รูปแบบ วิธีการ แบบปรับประยุกต์(ถ้ามี)

(แนบภาพหนึ่งเป็นไฟล์นามสกุล JPEG หรือ TIFF ไม่น้อยกว่า ๑๐ ภาพ ที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบที่ปรับประยุกต์ และภาพเคลื่อนไหว ลงแผ่นซีดี/วีซีดี)

คณะกรรมการคัดสรรรางวัลวัฒนธรรม

ส่วนประกอบของกระยาสารท ยกเว้นกล้วยไข่ เป็นของที่กินควบคู่กับกระยาสารท จะมีรสชาติหอมหวานกลมกล่อม

กระยาสารทที่นำมาสาธิต ประกอบการคัดสรร ราก
วัฒนธรรม

7. การสร้างงานและรายได้

7.1 มีความสามารถในการผลิตเชิงปริมาณ พร้อมแสดง สาธิตและจำหน่ายในโอกาสต่างๆ
มี
(ระบุเหตุผล)

-

7.2 การสร้างงานและรายได้ (ต่อครอบครัว/ชุมชน)
ไม่มี

8. ชื่อ – สกุล ผู้ประกอบการหรือกลุ่มผู้ประกอบการ

ชื่อ – สกุล ผู้ประกอบการหรือกลุ่มผู้ประกอบการ

นางฉลาด โคนะผุย

ชื่อ และที่อยู่ของร้านจำหน่ายอาหาร

กลุ่มแม่บ้านไพรสวรรค์ หมู่ ๑ ต.ปางตาไว อ.ปางศิลาทอง จ.กำแพงเพชร

ที่อยู่ติดต่อได้สะดวก

กลุ่มแม่บ้านไพรสวรรค์ หมู่ ๑ ต.ปางตาไว อ.ปางศิลาทอง จ.กำแพงเพชร

โทรศัพท์ - โทรสาร -

E-mail

-

9. รางวัล/เกียรติคุณที่ได้รับ (ระบุชื่อรางวัล/เกียรติคุณที่ได้รับ หน่วยงานที่มอบ ปีที่ได้รับ)

วันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๐ ได้รับอนุญาตให้แสดงมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน เลขที่ มผช.๗๐๙/๒๕๔๗ จากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๐ รางวัลชนะเลิศอันดับ ๑ การประกวดกวนกระยาสารทประเภท รสชาติ เนื่องในงานประเพณีสารทไทยกล้วยไข่เมืองกำแพง ประจำปี ๒๕๕๐

วันที่ ๕ กันยายน ๒๕๕๑ รางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๑ ประเภทสตรี จากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๐ รางวัลชนะเลิศ การประกวดการกวนกระยาสารท ประเภทรสชาตีสมาติ เนื่องในงานประเพณีสารทไทยกล้วยไข่เมืองกำแพง ประจำปี ๒๕๕๑

10. ผู้เรียบเรียงข้อมูล/ ผู้บันทึกข้อมูล/ รายชื่อคณะกรรมการคัดสรรรางวัลวัฒนธรรม ผู้รับรองความถูกต้องของข้อมูล

ผู้เรียบเรียงข้อมูล นางสาวปฐมาภรณ์ จรรย์วิทยานนท์

ตำแหน่ง นักวิชาการวัฒนธรรมปฏิบัติการ

วัน/เดือน/ปี ที่เรียบเรียงข้อมูล วันที่ 16 เดือน สิงหาคม ปี พ.ศ. 2557

ผู้บันทึกข้อมูล นางวรรณภา ทังมงคล

ตำแหน่ง นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ

รายชื่อคณะกรรมการคัดสรรรางวัลวัฒนธรรม ผู้รับรองความถูกต้องของข้อมูล

1. นางสาวพรพรรณ ช่มเปี่ยม

ตำแหน่ง นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการพิเศษ

2.

ตำแหน่ง

3.

ตำแหน่ง

ผู้ตรวจสอบและอนุมัติ นางสาวสิริยา บุญญศิริพฤกษ์

ตำแหน่ง วัฒนธรรมจังหวัด

วัน/เดือน/ปี ที่อนุมัติ วันที่ 9 เดือน ตุลาคม ปี พ.ศ. 2557